

TA'LIM TIZIMI VA YANGICHA YONDASHUVLAR

Tilavoldiyeva Maloxat Jaloldinovna

Annotatsiya: *Ushbu Maqolada zamonaviy ta'lim tizimining asosiy muammolari va yangicha yondashuvlar tahlil etiladi. XXI asr talablariga javob beradigan, shaxsni har tomonlama rivojlantirishga qaratilgan ta'lim modelini yaratishning ahamiyati ochib beriladi. An'anaviy ta'lim metodlaridan voz kechib, interaktiv usullar, loyihaviy ta'lim, masofaviy ta'lim va sun'iy intellektga asoslangan ta'lim texnologiyalarini qo'llashning afzalliklari ko'rib chiqiladi. O'qituvchining roli, ta'lim standartlari va baholash tizimi ham yangicha yondashuvlar to'g'risida so'z yuritiladi.*

Kalit so'zlar: *Ta'lim tizimi, yangi yondashuvlar, interaktiv ta'lim, loyiha asosidagi ta'lim, masofaviy ta'lim, sun'iy intellekt, ta'lim standartlari, baholash tizimi, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, kreativlik.*

Bugungi kunda ta'lim tizimi jadal o'zgarishlar davrini boshidan kechirmoqda. Axborot texnologiyalarining rivojlanishi, global raqobatning kuchayishi va mehnat bozoridagi yangi talablar ta'lim oldiga yangi vazifalarni qo'yarmoqda. An'anaviy ta'lim metodlari XXI asr talablariga to'liq javob bera olmaydi. Shuning uchun ham ta'lim tizimida yangicha yondashuvlarni qo'llash, innovatsion texnologiyalardan foydalanish va shaxsga yo'naltirilgan ta'limni joriy etish dolzarb masalaga aylandi.

I. Zamonaviy ta'lim tizimining muammolari:

Eski uslubdagi ta'lim: An'anaviy dars berish usullari, ma'lumotlarni yodlashga asoslangan ta'lim.

Baholash tizimining kamchiliklari: Test sinovlari va imtihonlarning shaxsning bilimni to'liq aks ettirmasligi.

O'qituvchining roli: O'qituvchining faqat ma'lumot beruvchi emas, balki yo'naltiruvchi va ko'maklashuvchi rolini yetarli darajada bajara olmasligi.

Ta'lim standartlarining moslashuvchan emasligi: Mehnat bozoridagi talablarga moslashuvchanlikning pastligi.

Texnologiyalardan foydalanish darajasi: Ta'lim jarayonida zamonaviy axborot texnologiyalaridan yetarli darajada foydalanilmasligi.

II. Yangicha yondashuvlar va innovatsion metodlar:

Interaktiv ta'lim: O'quvchilarni faol ishtirok etishga undovchi usullar (munozaralar, guruhli ishlar, o'yinlar va h.k.). O'quvchilarning mustaqil loyihalar ustida ishlashi orqali bilimlarni amaliyotda qo'llash imkoniyatini yaratish.

Masofaviy ta'lim: Internet texnologiyalari orqali ta'lim olish imkoniyatini kengaytirish.

- Sun'iy intellekt (SI)ga asoslangan ta'lim: SI yordamida shaxsiy ta'lim dasturlarini yaratish, o'quv jarayonini avtomatlashtirish va baholashni takomillashtirish.

- STEAM ta'lim: Fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika fanlarini integratsiyalash orqali amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish.

- Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim: Har bir o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'limni tashkil etish.

III. O'qituvchining roli va ta'lim standartlari:

- O'qituvchi - fasilitator: O'qituvchi o'quvchilarga yo'nalish beruvchi, ularning qiziqishlarini uyg'otuvchi va mustaqil fikrlashga o'rgatuvchi shaxs sifatida.

- Ta'lim standartlarini takomillashtirish: Mehnat bozoridagi yangi talablarga moslashuvchan, amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan ta'lim standartlarini yaratish.

- O'qituvchilarni qayta tayyorlash: Yangi metodlar va texnologiyalarni o'zlashtirish uchun o'qituvchilarni muntazam ravishda o'qitish.

IV. Baholash tizimini takomillashtirish:

O'quv jarayonida o'quvchilarning rivojlanishini kuzatib borish va ularga yordam berish uchun ishlatiladigan baholash usullari. O'quvchilarning o'z ishlarini to'plashi va ularni baholash orqali ularning qobiliyatlari va erishgan yutuqlarini aks ettirish. O'quvchilarning loyihalari asosida ularning bilim va ko'nikmalarini baholash. O'quvchilarni o'z-o'zini baholashga va bir-birini baholashga o'rgatish orqali ularning mas'uliyatini oshiradi.

V. Ta'lim tizimida texnologiyalarning roli:

- Masofaviy ta'lim platformalari: O'quv materiallarini onlayn tarzda taqdim etish, interaktiv darslar o'tkazish va o'quvchilar bilan aloqani ta'minlash.

- Sun'iy intellektga asoslangan dasturlar: O'quvchilarga shaxsiy yordam berish, ularning bilimni baholash va ta'lim dasturini moslashtirish.

- Virtual va qo'shilgan reallik (VR/AR): Ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va interaktiv qilish.

XULOSA

Ta'lim tizimida yangicha yondashuvlarni qo'llash zamonaviy jamiyatning talablariga javob beradigan, shaxsni har tomonlama rivojlantirishga qaratilgan ta'lim modelini yaratishga yordam beradi. O'qituvchining roli, ta'lim standartlari va baholash tizimini takomillashtirish, innovatsion texnologiyalardan foydalanish va shaxsga yo'naltirilgan ta'limni joriy etish orqali biz kelajak avlodni muvaffaqiyatli hayotga tayyorlashimiz mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sh.M. Mirziyoyevning O'qituvchi va murabbiylar kuniga bag'ishlangan tantanali marosimdagi nutqidan.

2. O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi. 2-bo